

Några nyare ord i svenskan

Här återkommer den årliga nyordslistan i sin traditionella form.

I följande lista förtecknas ett antal ord och fraser som uppfattats som relativt nya i svenskan och som varit aktuella i svenska medier under 1999. En del av dem finns belagda tidigare men har inte tagits upp i de förteckningar över nya ord i språket som förut publicerats i Språkvård (nr 1 och 4/1987, 1/1989, 1/1990, 1/1991, 2/1992, 2/1993, 2/1994, 2/1995, 2/1996, 2/1997, 2/1998 samt 1/1999). Anledningen till att dessa ord nu kommit med kan vara att de märkbart ökat i användning eller att de används på ett annat sätt än tidigare. Årtalet som anges efter uppslagsordet eller ordförklaringen avser det tidigaste exemplet på ordets användning i den angivna betydelsen som vi träffat på. Detta årtal utelämnas om det sammanfaller med årtalsuppgiften för ett följande exempel. Sist i ordartikeln anges motsvarande ord i danska och norska i den mån dessa varit kända.

Vi tackar alla som bidragit till listan med tips om nya ord och uttryck och hoppas att läsarna också i fortsättningen vill medverka med synpunkter på de publicerade nyordens ålder, betydelse och användning. Vi tackar också Språkdata vid Göteborgs universitet och Presstext för att vi på förmånliga villkor fått utnyttja deras textdatabaser och därigenom kunnat ge orden och fraserna en mera noggrann datering.

I arbetet med nyordslistan har vi som vanligt också haft nytta av samarbetet med

Svenska Akademiens ordboksredaktion.

bilpool bilar som nyttjas gemensamt av ett antal hushåll. 1991. *Carita tillhör det nya bilpoolfolket i "Stockholms bilpool"; ett gäng på femtio talet privatpersoner och företagare som gemensamt tror på idén att sam-sas om bilen. Om flera delar på kostnaderna blir bilen en tillgång och inte en belastning. [...] Bilpoolidén föddes förra året ur en större landsomfattande idé: Gröna bilister, där bland annat Svenska Bostäder stod bakom och stöttade idén. DN 30/3 1998. I Europa är bilpooler hett. I Holland, Tyskland och Schweiz finns det tusentals bilpooler. [...] Här hemma har intresset varit svallare. Ett 30-tal bilpooler finns utspridda över landet. – Men intresset ökar explosion-sartat nu. Jag tror att många börjar bli mogna för det här, säger NN på vägverket. Expr. 16/9 1999*

bokstavs barn barn med en speciell typ av handikapp vars (krångliga) benämning återges med en bokstavsförkortning. *Robin är ett bokstavs barn. De kallas för bokstavs barn. Men det är inte på grund av kun-nighet i alfabetet. Bokstavs barnen lider av störningar på hjärnan och är därför rastlösa och bråkiga. DAMP, ADHD, MBD eller HKD kallas det som 120 000 svenska barn har drabbats av. Expr. 23/2 1999*

breddband starkt ökad användn. under 1999 i betyd. 'breddbandskommunikation',

d.v.s. ”kommunikation över nät som kan överföra ett brett spektrum av frekvenser och därmed uppnå hög överföringskapacitet. [...] På ett bredbandsnät kan samtidigt rymmas video-, tal- och datakanaler” (Nationalencyklopedin 1990). *Internet-året 1999 förutsåddes bli det stora uppköpen och sammanslagningarnas år. Spådomarna besannades nästan omedelbart när At Home (@Home), Internetleverantör via kabelmodem – bredband – tillkännagav sina avsikter att köpa söktjänsten och portalen Excite för ca 7 miljarder dollar [...]. Det är Internets största affär – hittills. I ett slag blev det uppenbart att bredband är ”den stora grejen” i Internets snabba och dynamiska utveckling. Bredband betyder snabbare kommunikationer och kapacitet att ladda ner stora mängder information på kort tid, vilket är nödvändigt när det handlar om rörliga bilder. DN 4/2 1999. Bredband åt alla ska utredas. Företag och hushåll i hela landet ska ha tillgång till bredband, det vill säga tele- och datakommunikation med höghastighet till låga priser. Det är utgångspunkten för den utredning som regeringen har beslutat. SvD 15/10 1999. ”Bredband” är årets ord konstaterar kollegan Ny Teknik efter att ha räknat ord i två miljoner artiklar i tidningarnas datoriserade arkiv. I januari var det nästan ingen som skrev om bredband. Men sedan Jonas Birgersson hade rört om i media i början av hösten så har det förekommit mellan 200 och 300 artiklar i månanden i ämnet. Näst populärast är WAP, som ligger strax under bredband. Expr. 18/12 1999*

callcenter [eng. uttal] teletjänstcentral (se detta ord). *Telefonen och telefonförsäljningen får allt större betydelse. Kundservice i telefon har blivit ett viktigt konkurrensme-*

del. Flygbolaget SAS hör till de storföretag som insåg problemet tidigt. Ledningen satte på ett Call Center för hela Skandinavien. Där samlade man alla anställda som jobbade med kundservice per telefon. Medarbetarnas uppgift var sedan att räkna ut hur man kunde korta kundens tid i kön, minska antalet förlorade samtal, dra ner på antalet fel och återuppringningar. Målet var helt enkelt att göra kunden gladare. [...] Företag efter företag bygger nu upp Call Center efter amerikansk modell. Det är nämligen lönsamt med en fungerande telefonservice. Och det kan betyda tusentals nya jobb i Skandinavien. DN 24/10 1994. Lokalerna förvandlades till Furunäsets företagsby – utan ett enda tillverkningsföretag. I dag är en av de viktiga delarna där ringcentraler, eller ”call centers”, som sysselsätter omkring 250 personer. DN 2/12 1998 – Call center är ett rätt vagt begrepp som kan stå för ett varierat utbud av teletjänster. Det används t.ex. ibland för en samtalstjänst som kompletterar den egna växeln vid trafiktoppar eller vid bestämda tider. Om man kan bör man således precisera tjänsten, t.ex. telefontjänst, samtalstjänst, telefonservice, informationstjänst, kundtjänst, ringcentral. Svenska datatermgruppens ordlista 25/1 1999 (version 16) – För att klara statens krav det här året har styrelsen med nya ordföranden Stig Malm i spetsen beslutat om nollbudget. Det innebär bland annat att bokningscentralerna runt om i landet läggs ner och ersätts med så kallade callcenter. DN 28/1 2000 [no. call center el. ringsenter]

charrette [hja'ret:] best.-en, samråd mellan alla berörda parter i planering av nybyggnad. *I dag ska man i Saltsjöbaden pröva ett sätt att träffas och diskutera alla*

samhällsbyggnadsproblem, som har blivit populärt bland annat i USA. Det kallas Charrette och innebär här att boende, markägare, tjänstemän, politiker och andra beslutsfattare, stadsplanerare och arkitekter samlas i Grand Hôtel, där ägaren Peter Wallenberg jr tar emot. Man samlas kring ett stort antal bord och går igenom alla problem. DN 3/2 1996. Kanske kommer charretten att försvenskas ytterligare när metoden prövas nästa gång. I Kista i norra Stockholm förbereder man att starta nästa charrette i samband med att KTH ska bygga en ny it-fakultet där. DN 28/11 1999. Om den metod för stadsplanering som kallas charrette handlar detta nummer. [...] Metoden kommer från USA, själva ordet charrette från franskan. Betydelsen är "bagagekärra". Den syftar på den kärra som användes vid arkitektskolan L'école des beaux arts, i Paris på 1800-talet. De av ett hårt schema pressade arkitektstudenterna kunde i sista stund slänga sina idéskisser i charretten som rullades runt i skolkorridorerna. [...] I USA är charrette ett etablerat begrepp. Innebörden ligger ibland nära "workshop". Man samlas till charretter av olika längd – tredagarscharretter, veckocharretter – för att lösa problem och komma vidare med planering och formgivning. DN 28/11 1999 (C. Grünbaum)

demokratiminister minister för demokratifrågor. Riktigt vad jobbet som "demokratiminister" omfattar vet hon inte. Posten är ny. – Jag har en del funderingar, idéer och tankar [...]. Nej, uppriktigt sagt vet jag inte än, säger Britta Lejon. Expr. 7/10 1998. Som demokratiminister har jag ansvar för att delta i och ta initiativ till diskussioner i demokratifrågor. I en debattartikel i DN (29/1) försökte jag föra ett nyanserat reso-

nemang kring olika demokratifrågor, bl a frågan om skilda valdagar. SvD 10/2 1999

ekodukt bro eller vägtrumma som kan fungera som passage för vilda djur mellan naturområden på ömse sidor om trafikled. 1995. I förslaget finns även en skiss till en "ekodukt", en grön gångbro över motorvägen mellan Sättra och Skansberget i Huddinge. Gångbron ska smyckas med växter och på det sättet locka både små och stora djur att använda bron som en säkrare väg över motorleden. DN 12/6 1998. Den ser inte mycket ut för världen, ekodukten på Dalkarlgärdet. Men inte desto mindre är den viktig för grodor, vattensalamandrar och andra små djur på Stäksön. Ekodukten är en betongtrumma, som går under järnvägen och förbinder fågelsjön med ett dike, som fortsätter vidare ut i Mälaren. Järnvägar och vägar riskerar att bilda sk spridningsbarriärer. Djurarternas naturliga utbredning hindras. Nyhetsbrev 3/1999 från Banverket om dubbelspårsbygget Kallhäll–Kungsängen

EU-moped Ett nytt EU-direktiv slår fast att hastighetsgränserna för mopeder måste vara lika för alla EU-länder. Framtidens EU-moped kommer därför att finnas i två olika klasser. Klass I-mopeden får ha en maxhastighet på 45 km/tim och klass II-mopeden får bara gå i 25 km/tim, något lägre än de 30 km/tim som nu gäller i Sverige. DN 16/2 1996. EU-mopeden, som går i 45 kilometer i timmen, ska få köras av alla femtonåringar som klarat en utbildning för fordonet. Det menar riksdagens trafikutskott. DN 13/5 1998. De så kallade EU-mopederna visar sig vara riktigt besvärliga för Stockholmspolisens. Mopederna ser ut som moderna vespa, kostar runt 15 000 kro-

nor och blir ofta stulna. Dessutom får de köras av 15-åringar men är lätta att trimma så att de går uppåt 70 kilometer i timmen. Metro 9/9 1999

falun gong Den lära som Li Hongzhi har lanserat är en blandning av traditionell qigong, det vill säga andningsövningar för fysiskt och andligt välbefinnande, och inslag av buddism och daoism. Han kallar den falun gong. Det betyder "lagens hjul": genom böner och meditation ska man kunna få ett hjul av välbefinnande att rotera i kroppen. [...] Själv är Li Hongzhi bosatt i New York sedan 1995 men besöker Kina med jämna mellanrum. Uppskattningarna om antalet aktiva anhängare varierar från 20 till 60 miljoner, det vill säga kanske mer än kommunistpartiet, som har cirka 55 miljoner medlemmar. Anhängarna till falungong brukar samlas i tiotusental på en öppen plats i västra Peking varje söndag. DN 2/5 1999. Många av oss falun gong-utövare i Sverige har under de senaste tiden läst artiklar i tidningar om falun gong. [...] Det finns många utövare i Sverige som tagit illa vid sig när man kallat det för en sekt och vi vill därför med bestämdhet klargöra att falungong varken är en sekt, en religion eller en politisk rörelse, har inga tempel, utövar inte bön, ingen dyrkan, inga ritualer, inkräktar inte på någons fria vilja och är också helt icke-kommersiell. Falun gong är qigong på hög nivå, en enkel, kraftfull rörelse och meditationsmetod, grundad på djupa kunskaper om människan. DN 14/5 1999 [no. falun gong]

fjärris fjärrkontroll till tv. Använder du fjärrkontroll? – Jag tror faktiskt inte att det går att sätta på min TV utan fjärris. Expr. 29/9 1995. Det här är livsstilsreklam. Och

den livsstil som saluförs går ut på att en ung och frisk människa frivilligt lägger sig i hårdträning för långvården. Hon gymnastiserar tummen genom att trycka på fjärrisen och det måste vara jättekul, eftersom hon ler så glatt. DN 17/4 1999 [jfr fjärka, Språkvård 1/1999.s. 21]

furbee, furby [eng. uttal] elektronisk leksak som kan frambringa ljud och återge tal. Årets julklapp för alla barn – en mardröm för många föräldrar och lärare. Furby var namnet. [...] Den lilla pälsklädda varelsen är ack så söt, men den kan både fisa, gnälla och tala furbiska. 15 centimeter hög och täckt av mjuk fuskpälser ser den kramig och go ut. DN 13/10 1998. I Sverige har djuret fått en ny stavning, Furbee. DN 1/2 1999 [av eng. furby; no. furby]

gendopning dopning med hjälp av genterapi. 1994. 1900-talets sista decennier har varit kantade av dopningskandaler. Med ett nytt årtusende inför dörren ställs idrotten inför ett nytt och betydligt mer svårtacklat problem. Fuskarna kommer att hitta en ny genväg till framgång. Den heter gendopning. – Genterapimetoder kan i princip i dag överföras till idrotten. Det är bara en tidsfråga innan olika gentekniker börjar användas i större omfattning i olika sammanhang och då är risken för missbruk inom idrotten uppenbar, säger professor Bengt Saltin vid Center för Muskelforskning i Köpenhamn. DN 9/10 1999 [no. gendoping]

HomO I morgon får vi en ny diskrimineringslag, om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning – och en ombudsman, HomO, som skall bevaka dessa frågor. Expr. 30/4 1999

högprofilerad som har hög profil, d.v.s. som man lägger märke till. *I boken "Väl-färdsstatens vägval och villkor", som Westerbergh i dagarna ger ut tillsammans med s-märkte ordföranden för SKTF Sture Nordh, målar folkpartiledaren en dystert bild av det politiska samarbetet. [...] Hur ska man tolka ditt nya samarbete med en högprofile-rad socialdemokrat som Sture Nordh? Expr. 20/4 1993. Nederlagen för socialisterna i flera av medlemsländernas EU-val kommer att leda till stora förändringar på nyckel-poster i EU-parlamentet. Socialisternas gruppleadare Pauline Green, värtalig och högprofilerad brittisk ex-polis, tvingas med all sannolikhet gå. DN 21/6 1999 [jfr eng. high-profile i motsv. användn.; da. højpro-fileret, no. høyprofilert]*

identitetsresa resa som innebär att man för några timmar byter till ett liv som är något helt annat än det man lever i vanliga fall. *I stället för en charterresa till Kreta säljer Swap your life en dag på ett jobb du aldrig haft eller en kväll i ett hem du aldrig varit i. För 98 kronor kan du till exempel prova på hur det är att vara psykolog eller tv-producent, torghandlare eller flygvär-dinna. Eller så väljer du att bli hembjuden på middag till någon du inte känner. [...] Men varför ska man betala pengar för att äta middag med en person man inte ens vet är trevlig? – Därför att du aldrig någonsin skulle träffa den personen annars. Hela idén går ut på att bryta folks invanda mönster, erbjuda möten så långt i från resenärens bekantskapskrets som möjligt. Tanken är att du genom att träffa helt nya människor också ska kunna göra en identitetsresa och se dig själv på ett annat sätt. Initiativet till projektet har tagits av möbeldesignern Mats Theselius samt filmaren Görel Byström*

Janarv, som länge har sysslat med livs-åskådningsfrågor. DN 3/7 1998. 250 elever som går sitt tredje år på Östra reals gymnasium på Östermalm bytteliv för en dag i går. Eleverna följde med personer i olika yrken och delade deras vardag. Elevernas byte är ett projekt i samarbete med organisationen Swap Your Life (Byt liv), som arrangerar så kallade identitetsresor. Swap Your Lifemat-chade eleverna med ett yrke så långt från dem själva som möjligt. Metro 29/4 1999

identitetsstöld *Identitetsstöld ny form av bedrägeri. Förslagna tjuvar stjal välar-tade personers identitet, ställer om deras post och slår mynt av de nya namnen. Dessa moderna kupper startade i vintras. SvD 23/4 1999*

klassmorfar *Det behövs fler vuxna och framför allt fler män i skolan. Det tycker Lars Bratt i projektet MMiS – Mer män i skolan. Självt har han gjort succé som klass-morfar. Snart finns sådana i tio skolor i länet. Guldgubbar kallar sig de här männen som alla är 50 plus. DN 2/12 1998. Klass-morfar ingår i ett socialt projekt kallat Mer män i skolan. Tanken är att barn i åldrarna 7–15 år ska få en tydlig manlig förebild. Han är med barnen i klassrummet, i slöj-den, på raster, vid datorn, under lunchen. I dag saknar många barn en tillfredsställan-de kontakt med sin pappa, farfar, morfar eller annan vuxen man och därför behövs klassmorfar, menar den skolpersonal som driver Mer män i skolan. Metro 7/6 1999*

kontrafaktisk ökad användn. i betyd. 'som strider mot den faktiskt föreliggande verkligheten'. *Fantasin har fått ett nytt fint ord. Kontrafaktisk historia. Vad hade hänt om attentatet mot Hitler lyckats 1944? Om*

Kennedy inte mördats 1963? Om Lenins oktoberrevolution aldrig inträffat 1917? Om Prag-våren 1968 fått fortsätta? Att fantisera kring det är kontrafaktiskt. Expr. 20/6 1999. Historiker brukar med harm avvisa vad man kallar kontrafaktiska resonemang, att man för diskussionens skull ändrar i historien. DN 31/7 1999 [da. kontrafaktisk, no. kontrafaktisk]

millenniebugg störning i datasystem i samband med tusenårsskiftet. I går krävde försvarsminister Björn von Sydow i ett brev till det militära högkvarteret att överbefälhavaren ska rapportera hur stort hot den så kallade millenniebuggen för med sig. Många datorer har utrustats med en tvåsiffrig tide-räkning och klarar därför inte av övergången till ett nytt sekel. Därför tror många experter att stora störningar kan uppstå. Expr. 15/5 1998. Parisare som vågar sig ut i trafiken på nyåret lockas nu med gratis t-bana och kraftig [så!] rabatterat enhetspris på tågen oavsett destination. Det statliga järnvägsbolaget SNCF bedyrar samtidigt att millenniebuggen inte innebär några problem. Både tåg och Parismetron håller still några timmar under nyårsnatten – av psykologiska, inte av tekniska skäl, heter det. Expr. 22/9 1999 [av eng. millennium bug]

quorn Ett helt nytt livsmedel, varken fågel eller fisk, snarare något mitt emellan, lanserar KF om några veckor. Quorn är det något kryptiska namnet på en produkt som görs av svampprotein och äggvita. Mycket protein, mycket fibrer och lite fett är det i Quorn som påminner lite om kycklingfilé i konsistensen, fast något lösare. Smaken är neutral i sig. Olika kryddningar ger smak. [...] I Storbritannien där produkten tillverkas har den funnits på marknaden i cirka 15 år. Nu

säljs den också i några andra europeiska länder. Råvaran till Quorn är en svamp av familjen Fusarium, som hittades i en trädgård i norra England. Myceliet, rottrådarna under jord, odlas i stora silo i en förädlingsprocess som i slutänden ger svampprotein till filéer, bitar och fårs. DN 4/3 1999.

samsynsman medlare som förväntas åstadkomma samsyn mellan parter i låst förhandling. Varje förhandlare vet att det i bland sker som inte ska ske: att man har nått vägs ände i överläggningarna, att man förhandlat i botten och att man har att antingen bryta upp helt eller fastna och starrbliga. I det läget har diskussionerna om lönebildningen mellan arbetsmarknadens parter hamnat. [...] I ett gemensamt pressmeddelande förklarar de båda näringsministrarna Björn Rosengren och Mona Sahlin att man hartillsatt två "samsynsmän" – Ingvar Carlsson och Svante Öberg – med uppgift att få i gång samtalen igen. DN 19/1 1999. Samsynsmännen misslyckades med att få arbetsmarknadens parter att se lika på lönebildning, konfliktregler och arbetsrätt. Nu ska Mona Sahlin skapa samsyn i regeringen i dessa frågor. Expressen kan bara säga: Lycka till! Expr. 16/3 1999

sjuknärvaro Älvsborgslandstinget har i en utredning lanserat ett nytt begrepp: för hög sjuknärvaro. För att inte sätta kolleger i klistret och för att inte förlora pengar väljer en del sjuka att ändå gå till jobbet. Snörvlande jobbar de med patienter och trötta och hängiga ska de fatta viktiga beslut. DN 29/8 1993. Typiskt för lärare är att de har hög "sjuknärvaro", de tillhör de yrkesgrupper som har störst benägenhet att gå till arbetet även när de borde sjukskriva sig. DN 14/4 1999 [no. sykenærvær]

skräppost oombedd information i form av massutskick (oftast reklam) via e-post. 1998. *Billigare marknadsföring än skräppost finns inte, inte ens om 399 999 e-postbrev om en fantastisk produkt hamnar olästa i den elektroniska papperskorgen. [...] Detta användande av e-posten kräskar servrar och irriterar konsumenterna, som kräver lugn och ro i sin egen mejlbox. I vissa delstater i USA är det nu förbjudet i lag att använda skräppost i marknadsföring. Fullt så stort är inte problemet med skräppost här i Sverige. Inte ännu.* Expr. 3/1 2000 [se äv. *spam*]

spam best. *spammet*, plur. *spam* skräppost (se detta ord). 1998. *Spam är slang för direktreklam som kommer med e-post. De som jobbar mycket med mail får upp till 20–30 olika spam per dag.* Expr. 22/10 1999. *Regeringen föreslår i den kommande veckan ett nix-register dit man ska anmäla sig om man inte vill ha spam – oönskad e-postreklam.* Expr. 23/1 2000 [av eng. *spam* urspr. en benämning på viss sorts burkskinka, se *spamning* nedan; da. *spam*, no. *spam* el. *søppelpost*] – **spamma** Att sitta och ”spama” betyder att man sitter och gör någonting gång på gång, tills det blir tjatigt. Expr. 22/10 1999 [da. *spamme*, no. *spamme*] – **spammare** Får varje vecka oönskad mail med budskap om att man skall klicka vidare till sexrelaterade sajter. [...] Jag börjar tröttna på alla dessa mail. Vet ej hur dessa spammare har kommit åt min adress. Expr. 1/5 1999. Att skicka ut dina favoritlänkar eller ett eget personligt nyhetsbrev varje vecka kan göra dig populär hos kompisarna. [...] Skicka inte iväg det för ofta bara, då kan du lätt få dåligt rykte som spammare. Expr. 22/1 2000 [jfr eng. *spammer*; da. *spammer*] – **spamning** skräp-

postutskick. 1995. *Får du en massa oönskade brev i din elektroniska brevlåda? Då har du råkat ut för spamming. Uttrycket kommer från en Monty Python-sketch: Ett par försöker beställa in frukost på ett hotell. Det enda de får är en lång lista på rätter som innehåller burkskinka – ”spam” på engelska.* Expr. 23/10 1997. *Problemet med oönskade reklammail, så kallad spamming, ökar hela tiden. Här kan du läsa mer om vad det är och hur man skyddar sig.* Expr. 26/3 1998 [av eng. *spamming*; da. *spamming*; no. *spamming*]

sälj best. -et försäljning. Tryggt och trösterikt är det därför att veta att egoismen är à la mode i Stockholm. Som affärsidé, som en del i säljet, som livsstil, som axiom eller vad ni vill. DN 27/4 1998. *Så länge vi kan starta nya Metrotidningar för runt 15 miljoner kronor per stad ska vi fortsätta. Det enda jag vet är att vi lyckats. Undantaget är Prag där vi inte fått ordning på säljet.* DN 1/11 1999 [som efterled i sammansättningen *kvalitetssälj* 1994; da, no. *salg*]

teletjänstcentral central som hanterar telefonservice, t.ex. kundtjänst, åt ett eller flera företag, vanligen på entreprenad. 1998. *Ett företag kan agera teletjänstcentral åt framför allt företag med stora inkommande samtalsvolymmer genom en integrering av data och telefoni som alternativ till drift av telefonväxel eller kundtjänst i egen regi.* Sv. datatermgruppens ordlista 25/11 1999 (version 16), där detta ord rekommenderas i stället för *callcenter*.

tifo arrangemang av supportrar i syfte att glorifiera det ena laget vid fotbollsmatch. *Tifo, det är italienska och betyder ungefär hängivenhet. På Söderstadion demonstre-*

ras hängivenheten bland annat med hjälp av gröna och vita pappersark som lyfts mot skyn när Bajens elva gör sitt intåg. 18-åriga gymnasten NN från Skarpnäck är en av de hängivna Hammarbyfans som ägnar tid, pengar och energi åt att fullkomna ett tifo. Supporterklubben Bajen Fans har detta spelår utsett två tifo-ansvariga. Varje hemmamatch ska ha sitt eget tifo-tema, är det meningen. Vid säsongspremiären mot Lira rullade klacken exempelvis ut en grön-vit spelartröja i formatet 20x30 meter. Andra matcher kan det handla om halsdukshav, konfetti och grön-vita plastband (fyra kilometer har specialbeställts till årets säsong). Tifo härstammar som sagt från Italien, där det vuxit ut till en egen konstart. Utövarna förbereder arrangemangen veckovis i förväg. Resultatet, eller "koreografin" som entusiasterna föredrar att kalla det, dokumenteras på fotografier och videofilmer som skickas och byts över hela Europa. I såväl Italien som i Spanien finns speciella tifomagasiner, och flera av supporterklubbarna har lagt ut tifo-bilder på sina hemsidor på Internet. DN 24/5 1997. Vilket supporter-gång har de bästa banderollerna, de roligaste pappersmönstren, de största flaggorna med mera som går under samlingsnamnet tifo efter italiensk förebild? Expr. 4/5 1999 [av ital. tifo 'tyfus', 'farsot'; 'brinnande entusiasm']

tiotaggare ny användn. i betyd. 'ngn el. ngt som är ovanligt framstående i visst avseende', särsk. om (framträdande) person med stora inkomster. Alla chefsekonomer på banker och konjunkturinstitut var för någon vecka sedan plötsligt helt försvunna. [...] När drevet gått en stund upptäcktes att alla tiotaggare med minst 100 000 kronor i månaden befann sig på Gran

Canaria med vidhängande fruor och liknande. DN 22/11 1992. Så fick jag en ny Stephen Kingi julklapp. Den måste ju läsas, av artighetsskäl. Men redan på sidan två slutade jag att läsa av artighet och övergick till ögon-på-skaft-läsning. Boken är en tiotaggare! Expr. 30/1 1994. Den globala arbetsmarknaden för framträdande svenska VD-ar är en myt. "Tiotaggarna" bland svenska direktörer får inte motsvarande toppjobb i utländska koncerner. DN 3/5 1995. Ett vitt vin som också passar utmärkt är 1996 Chablis Vieilles Vigne (139 kr) från Jean-Marc Brocard. Ännu är det dock i yngsta laget och ger inte ifrån sig allt vad det förmår, vilket drar ner kvalitetsbetyget. Om några år är detta en riktig tiotaggare. DN 2/1 1999. – Det lönar sig att vara tiotaggare, inte minst om man är anställd på Ericsson eller Astra Zeneca. Företagen har lyckats förhandla fram mycket förmånliga pensionslösningar för anställda med en årslön på minst tio basbelopp, cirka 360 000 kronor. DN 23/1 2000 [jfr tolvtaggare om ståtlig älg tjur med tolvtaggad krona]

WAP, wap teknisk standard för att utforma, överföra och ta emot webbmaterial för visning i mobiltelefonfönster; innebär oftast enkla och mycket korta textsidor. 1999 [förkortning för eng. Wireless Application Protocol; no. WAP, wap] – **wap-teknik** På tisdagen startar IT-mässan Networks Telecom i Stockholm. Besökarna skulle bli de första i världen att få ta del av en mässkatalog i wapteknik, alltså den nya heta teknik som bygger på Internetbaserad datakommunikation över mobiltelefonnätet, var det tänkt. Men nu visar det sig att det inte finns några telefoner att låna för att testa den nya tekniken med. Nokia har inte fått i gång tillverkningen, skriver tidningen

Computer Sweden. DN 14/9 1999 – **wap-telefon** WAP gör nallen till rena surfbrädan. Med en WAP-telefon kommer du åt Internet lika lätt som från pc:n. Så det är bara att sätta igång och titta på väder, tidtabeller och att betala p-avgiften med din mobiltelefon. Expr. 5/6 1999 [no. wap-telefon]

wraps [eng. uttal] maträtt bestående av tunnbrödsliknande rullar med kryddad fyllning. *Gunhild Nilsson från Frösön ska göra laxstutar, ett jämtländskt svar på tacos eller ”wraps”, halstrad gravad lax insvept i handgräddat tunnbröd med tillbehör*. DN 19/3 1998. *Frukosten blir sundare, lunchen förenklas och består av snabbretter som wraps (mexikanska tunnbrödsrullar), mackor, pizzor, hamburgare och mikromat*. DN 22/6 1998. *Mjuka tortillabröd fylls med vegetarisk färsmix (som tillagas med vatten*

och blandas med bönsåsen), hot taco-sås, texmexost, finskuren sallad, tomat, gurka, paprika, avokadoklyftor, gräddfil. [...] Rulla ihop hela härligheten [...] innan du lägger ner den i picknickkorgen. Två wraps perpersonär lagom. DN 29/5 1999 [av eng. wrap, egentl. ’omslag’, ’hölje’]

äldreombudsman 1992. *Stockholm har som första kommun i landet fått en äldreombudsman. Siv Drott heter hon och i går presenterades hon för medierna. – Jag ska företräda de enskilda äldre när de har klagomål och synpunkter på omsorgen men inte vill prata med hemtjänsten eller ålderdomshemspersonalen, säger Siv Drott. Äldreombudsmannen är ingen myndighetsutövare, hon driver inte rättsfall, men hon kan hjälpa pensionärer så att de kan gå vidare till länsstyrelsen, socialstyrelsen eller patientnämnden*. Metro 3/6 1999